Kharazmi University

Space Economy and Rural Development

Online ISSN: 2588-476x
Homepage: https://khu.ac.ir

Challenges of the Dairy Cow Value Production Chain in Iran

Mohammad Hassan Ekhtiyarzadeh[1] | Mehdi Rahimian[2]✉ | Saeed Gholamrezai[3] | Mohsen Aref Nejad[4]

1. Department of Agricultural Economic and Rural Development, Lorestan University, Khoramabbad, Iran. E-mail: mekhtiarzadeh727@gmail.com
2. Corresponding author, Department of Agricultural Economic and Rural Development, Lorestan University, khoramabbad, Iran. E-mail: Rahimian.m@lu.ac.ir
3. Department of Agricultural Economic and Rural Development, Lorestan University, Khoramabbad, Iran. E-mail: Gholamrezai.s@lu.ac.ir
4. Department of Management, Lorestan University, khoramabbad, Iran. E-mail: Arefnezhad.m@lu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 07 January 2024
Received in revised form 02 March 2024
Accepted 05 March 2024
Published online 19 June 2024

Keywords:
Iran,
Animal Husbandry,
Value Production Chain,
Dairy Cows.

ABSTRACT

Objective: Considering the country's need for livestock products, it is very necessary to establish and develop dairy cattle breeding units in the country. On the other hand, there are many challenges in the value production chain of this sector. The aim of the current research is to identify the challenges of the dairy cow value production chain.

Methods: This research is descriptive in terms of practical purpose, in terms of control of field variables and in terms of data collection method. The research tool was a researcher-made questionnaire. The statistical population was specialists, activists and experts in the dairy cattle production sector in Iran. The reliability and validity of the questionnaire were confirmed using Cronbach's alpha coefficient and content validity method, respectively. Data analysis was done using SPSS software at two levels of descriptive and inferential statistics.

Results: According to the results, the most important challenges are, in order of providing financial resources, challenges related to eugenics centers, and administrative and organizational challenges (first to third ranks). Environmental challenges, challenges of cattle products supply and sales centers, and challenges of livestock products transformation and processing industries are in the last ranks (twelfth to fourteenth) of this category.

Conclusions: in all challenges, the rank average of each challenge category is higher than its median value, and the average difference in all challenges with the median value is statistically significant.

Cite this article: Ekhtiyarzadeh, Mohammad Hassan., Rahimian, Mehdi., Gholamrezai, Saeed., & Aref Nejad, Mohsen. (2024). Challenges of the Dairy Cow Value Production Chain in Iran. *Space Economy and Rural Development*, 13 (47), 59-74. http//doi.org/10.61186/serd.13.1.1

© The Author(s).

Publisher: Kharazmi University.
DOI: http//doi.org/10.61186/serd.13.1.1

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The complete value chain is a series of interconnected activities encompassing all processes associated with the movement of goods and the conversion of materials from raw material preparation to the ultimate delivery of the finished product to the end consumer. A critical consideration in the realm of dairy cow industry management in Iran pertains to the observation that the dairy cow value chain within the country has not been established in a comprehensive and cohesive manner; alternatively, if established, it may exist in disparate locations throughout the nation, operating in isolation or sporadically and inadequately. Considering the information provided on the significance of the livestock sector, particularly dairy cattle, in Iran and the role of the production value chain within this sector, one may question why the production value chain of dairy cattle, similar to other product productions in the nation, remains incomplete or inadequately developed. Moreover, a fundamental query arises regarding the challenges and barriers impeding the establishment of the dairy cow value chain in Iran. The identification of these challenges and obstacles, coupled with the existing gap in comprehensive research in this domain, is crucial for the initiation of the current study. Thus, the forthcoming research endeavors to pinpoint and classify the hurdles encountered in the dairy cow value chain in Iran.

Method

This study pertains to the field type in relation to its practical objective, control of variables, and method of data collection; it embodies a descriptive (non-experimental) research approach.

The study's population consisted of experts from livestock research institutions, animal science specialists in the Ministry of Agricultural Jihad, university faculty members, and stakeholders in the dairy cattle industry in Iran. Due to the unavailability of precise statistics on this demographic, a targeted sampling method was employed, involving 30 individuals for data collection purposes.

A researcher-developed questionnaire was utilized in the study, derived from the research background on the challenges within the dairy cattle value chain in Iran (comprising 54 challenges across 14 categories). This questionnaire gauged the significance of each challenge using a Likert scale. Additionally, the questionnaire included 6 inquiries concerning the personal and professional attributes of the participants, such as age, gender, academic background, educational level, occupation, and professional experience.

The validity of the questionnaire was assessed by gathering feedback from officials of agricultural jihad, university professors, entrepreneurs, and graduates involved in cattle breeding projects in Lorestan province, and utilizing their perspectives. Furthermore, the reliability of the questionnaire was evaluated through the application of Cronbach's alpha coefficient.

The analysis in this study involved the utilization of two approaches: descriptive and inferential statistics. Within the descriptive segment, various statistical measures such as frequency distribution, percentage, mean, as well as minimum and maximum values were employed to portray the characteristics of the individuals under investigation.

In the inferential statistics section, the challenges present in the value chain of dairy cattle production in Iran across different sub-sectors were compared to their respective means using a one-sample t-test. This analysis was conducted utilizing SPSS 20 software.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

Results

The findings indicate that the primary challenges faced by the fourteen sectors include the insufficiency of water and inadequate irrigation management in certain regions for fodder supply lands, the exorbitant cost of quality livestock for novice ranchers, the expensive nature of animal husbandry equipment coupled with the necessity of substantial capital investment. Employee discontent over meager wages, a scarcity of skilled veterinarians, failure to adhere to proper cold chain protocols during milk transportation to dairy plants, diminishing inclusion of dairy items in household consumption due to escalating prices, the absence of a governmental strategy for implementing an online management control system to oversee and regulate the quality and quantity of dairy cattle products. Inadequate training on methane gas and vermicomposting production from livestock waste, deficient alignment between university animal husbandry curriculum and value chain integration principles, the nonexistence of venture funds for value chain development in provinces leading to protracted business license acquisition processes, and consumers' lack of awareness regarding optimal nutrition practices and food value.

Conclusion

The sector of animal husbandry, particularly the production of dairy cattle, in Iran is a crucial component contributing to the nation's food security. In the event that the complete production value chain of this sector is established within a country, with each link functioning effectively, the necessity for importing nutritional inputs, machinery, equipment, medicine, and other resources for livestock would be significantly reduced. Nevertheless, should any segment of this chain encounter obstacles that impede its ability to fulfill its designated responsibilities, the production process will encounter numerous challenges in compensating for the affected portion.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

دانشگاه خوارزمی

اقتصاد فضا و توسعه روستایی

شاپا الکترونیکی: ۲۵۸۸-۴۷۶X

Homepage: https://khu.ac.ir

چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران

محمدحسن اختیارزاده [۱] | مهدی رحیمیان [۲]✉ | سعید غلامرضایی [۳] | محسن عارف نژاد [۴]

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه لرستان، ایران. رایانامه: mekhtiarzadeh727@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی دانشگاه لرستان، ایران. رایانامه: Rahimian.m@lu.ac.ir

۳. دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی دانشگاه لرستان، ایران. رایانامه: Gholamrezai.s@lu.ac.ir

۴. دانشیار گروه مدیریت دانشگاه لرستان، ایران. رایانامه: Arefnezhad.m@lu.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۷
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۱۲
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۵
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۳۰

کلیدواژه‌ها:
ایران،
دامپروری،
زنجیره تولید ارزش،
گاو شیری.

چکیده

هدف: با توجه به نیاز کشور به تولیدات دامی ایجاد و توسعه واحدهای پرورش گاو شیری در کشور بسیار ضروری است. از طرفی چالش‌های عدیده‌ای در زنجیره تولید ارزش این بخش وجود دارد. هدف پژوهش حاضر شناسایی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری است.

روش پژوهش: این پژوهش کمی از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ میزان کنترل متغیرها میدانی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی است. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق‌ساخت بود. جامعه آماری متخصصان، فعالان و صاحبنظران بخش تولید گاو شیری در ایران بودند. پایایی و روایی پرسشنامه به ترتیب با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و روش اعتبار محتوایی مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شد.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، مهم‌ترین چالش‌ها به‌ترتیب تأمین منابع مالی، چالش‌های مربوط به مراکز اصلاح نژاد و چالش‌های اداری و سازمانی (رتبه‌های اول تا سوم) می‌باشند. چالش‌های زیست‌محیطی، چالش‌های مراکز عرضه و فروش تولیدات گاوداری و چالش‌های صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات دامی در رتبه‌های آخر (دوازدهم تا چهاردهم) این دسته‌بندی قرار دارند.

نتیجه‌گیری: در تمامی چالش‌ها میانگین رتبه‌ای هر دسته چالش از مقدار حد وسط آن بیش‌تر و اختلاف میانگین در همه چالش‌ها با مقدار حد وسط از نظر آماری معنی‌دار است.

استناد: اختیارزاده، محمدحسن؛ رحیمیان، مهدی؛ غلامرضایی، سعید؛ و عارف نژاد، محسن (۱۴۰۳). چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۳ (۴۷)، ۷۴-۵۹. http//doi.org/10.61186/serd.13.1.1

ناشر: دانشگاه خوارزمی.

© نویسندگان.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

مقدمه

اقتصاد دامی پایدار هم به تولید و هم به مصرف بستگی دارد که در بازارهای محلی، ملی و جهانی به طور جدایی ناپذیری به هم مرتبط هستند (موران و بلایر[1]، ۲۰۲۱). تولیدات دامی در اقتصادهای نوظهور نشان دهنده منابع مرتبط نه فقط برای مصرف محلی بلکه برای درآمد اقتصادی، ایجاد شغل و ارتقای فناوری است (ریز و دیگران[2]، ۲۰۲۰). در سطح جهانی، بخش لبنیات از نظر فناوری، کیفیت خوراک، سلامت و کیفیت نژاد، تضمین کیفیت، تجهیزات و ماشین آلات، تنوع محصولات شیر و مفهوم بازاریابی دستخوش تغییرات خارق العاده‌ای شده است (سارکار و دوتا[3]، ۲۰۲۰). امروزه صنعت جهانی لبنیات بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار ارزش دارد که حدود ۱۴ درصد تجارت جهانی کشاورزی را شامل می‌شود و شیر سومین کالای کشاورزی تولید شده است (فائو[4]، ۲۰۲۱). حکمرانی در زنجیره ارزش غذایی توجه قابل توجهی را هم از سوی سیاست‌گذاران و هم از سوی محققان به ویژه در کشورهای در حال توسعه به خود جلب کرده است (هوانگ و دیگران[5]، ۲۰۲۱). آگاهی از وضعیت زنجیره ارزش در هر بخش تولیدی، دسترسی به اطلاعات حیاتی در مورد منشاء یک ماده خام یا محصول نهایی و فرآیندهایی را که تحت آن قرار گرفته است را امکان‌پذیر می‌سازد (فرانسیسکو و سوانسون[6]، ۲۰۱۸).

از طرفی دیگر، زنجیره ارزش لبنیات می‌تواند محدودیت‌های زمین و فصلی بودن کشاورزی را جبران کند و از سوی دیگر می تواند به تدریج از طریق صرفه‌جویی در مقیاس از محدودیت‌ها کنار زده و دسترسی به بازار را برای ایجاد کشش بیشتر برای این بخش لبنی فراهم کند (سارکار، گوپتا و دووتا[7]، ۲۰۲۲). شیر و فرآورده‌های آن نقش حیاتی در رژیم‌های غذایی در سراسر جهان دارند. با توجه به فواید تغذیه‌ای آن‌ها، تولید و مصرف آن‌ها در سی سال گذشته افزایش یافته است (مونت‌گومری، هائوغی و الیووت[8]، ۲۰۲۰). از طرفی، انعطاف‌پذیری زنجیره ارزش لبنیات برای امنیت غذایی و تأمین اجتماعی و اقتصادی مهم است. سلسله فرآیندهای زنجیره ارزش اصلی شیر شامل تولید شیر، جمع‌آوری شیر، فرآوری شیر و فروش و توزیع با تسهیل فعالیت‌های پشتیبان، نتیجه این زنجیره ارزش را تعیین می‌کند (سارکار، گوپتا و دووتا، ۲۰۲۲).

در ایران نیز دامپروری به‌عنوان محور توسعه در برنامه‌های توسعه کشور از جایگاه خاصی برخوردار است. ظرفیت موجود در این بخش به‌عنوان یکی از زیر بخش‌های مهم صنعت کشاورزی در کشور نیازمند برنامه‌ریزی بیش‌تر و استفاده مناسب‌تر از این ظرفیت‌ها است. امروزه افزایش جمعیت موجب افزایش تقاضا برای گوشت قرمز و لبنیات شده است. بنابراین، دامپروری به‌عنوان یک سیستم ارزشمند برای پاسخگویی به این تقاضا و تأمین روزافزون بازار بیش‌تر از قبل مورد توجه قرار می‌گیرد (اطهری مرتضوی و شادپرور، ۱۳۹۳). فرآیند تولید دامداری‌ها به‌تدریج به سمت صنعتی شدن پیش می‌رود. این در حالی است که برآوردها نشان می‌دهد نظام دامداری سنتی کشور بالغ بر ۷۰ درصد تولید گوشت قرمز و محصولات دامی کشور را به خود اختصاص داده است، لذا سهم نظام دامداری صنعتی در این زمینه اندک است (قدیمی، ۱۳۹۷). همچنین شواهد نشان می‌دهد حدود ۹۰ درصد تولیدکنندگان روستایی بخش کشاورزی کشورهای درحال‌توسعه را کشاورزان و دامپروران خرده‌پا تشکیل می‌دهند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به ظرفیت‌های موجود در کشور و منابع داخلی فراوان و قابل‌استفاده، در مقایسه با تولیدات سایر زیربخش‌های کشاورزی، تولیدات دامی ارزش بالایی دارند. به‌عبارتی تقاضا برای تولیدات دامی در حال افزایش است و این روند در آینده‌ای نه‌چندان دور به دلیل تأمین امنیت غذایی انسان‌ها شدت بیش‌تری خواهد گرفت (سازمان بهداشت جهانی[9]، ۲۰۰۳). طبق گزارش فائو به دلیل افزایش تقاضا برای غذا، به‌طور معمول تقاضا برای گوشت تا سال ۲۰۳۰ در حدود ۸۰ درصد افزایش

1 - Moran & Blair
2 - Reis, Heidemann, Borini, & Molento
3 - Sarkar & Dutta
4 - FAO
5 - Hoang, Nguyen, Hubbard, & Nguyen
6 - Francisco & Swanson
7 - Sarkar, Gupta, & Dutta
8 - Montgomery, Haughey & Elliott
9 - WHO

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

خواهد یافت و این رقم تا سال ۲۰۵۰ به بیش از ۲۰۰ درصد خواهد رسید (فائو، ۲۰۱۸). این افزایش تقاضا به‌طورمعمول با افزایش جمعیت، رشد شهرنشینی و رشد اقتصادی ارتباط مستقیمی‌دارد و محققان پیش‌بینی کرده‌اند که افزایش تقاضا همچنان وجود خواهد داشت (بلادی و گوتاردو[1]، ۲۰۱۷).

پیشینه پژوهش

۱. پیشینهٔ نظری

به طور کلی زنجیره ارزش زنجیره‌ای است که همه فعالیت‌های مرتبط با جریان کالا و تبدیل مواد از مرحله تهیه ماده اولیه تا مرحله تحویل کالای نهایی به مصرف‌کننده را شامل می‌شود (شهرکی و همکاران، ۱۳۹۸). این مفهوم برای اولین بار توسط مایکل پورتر در سال ۱۹۸۵ میلادی مطرح شد پورتر فعالیت‌هایی را که یک شرکت از نقطه شروع یعنی تأمین مواد اولیه تا رسیدن محصول نهایی به دست مصرف کننده نهایی انجام می‌دهد را به عنوان یک زنجیره ارزش توصیف کرد، به طوری که طی هر یک از این مراحل یا فعالیت‌ها ارزشی بر کالا یا خدمت افزوده می‌شود (ابراهیم‌پور و معصومی، ۱۴۰۰). در زیربخش دام، وابستگی شدید مواد اولیه تولید به خارج از کشور و متأثر شدن آن از قیمت ارز از یک‌طرف، تحریم و مسائل سیاسی از طرف دیگر و همچنین پراکندگی حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره‌های تولید کشاورزی و دامپروری، به طوری که هر حلقه به‌صورت جزیره‌ای و سلیقه‌ای و فقط بنا به منافع خود عمل می‌کنند، سبب بروز مشکلات زیادی در برقراری زنجیره ارزش در این بخش حیاتی و در نتیجه ایجاد مشقت در تأمین مواد اولیه بخش تولید و بالا رفتن هزینه‌ی تمام‌شده‌ی کالاهای تولیدی شده است.

در حرفه گاوداری که یکی از حساس‌ترین مشاغل تولیدی است این مسئله نمود بیش‌تری پیدا می‌کند. چون این حرفه به‌تنهایی و بدون هماهنگی با حلقه‌های پیشین و حلقه‌های پسین زنجیره آسیب‌پذیر است. مخصوصاً چون گاو موجودی زنده است و نیازمند خوراک روزانه است و مسأله‌ی تأمین غذای این دام را نمی‌توان به دلایلی چون مشکلات و مسائل اقتصادی کشور، ضعف در تأمین نهاده‌های دامی و رابطه نامطلوب حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره تولید ارزش گاو شیری به تعویق انداخت. از طرف دیگر محصولات تولیدی آن مثل شیر که یک محصول فاسدشدنی است و اگر زود فرآوری نشود دیگر قابل‌استفاده نیست؛ بنابراین صنایع لبنی هر قیمتی را برای خرید شیر پیشنهاد بدهند حتی اگر ارزان و زیر قیمت تمام‌شده آن باشد گاودار مجبور است آن را به آن قیمت بفروشد؛ چون نمی‌تواند آن را در انبار نگهداری کند. پس حرفه گاوداری علاوه بر تأمین مواد اولیه، از نظر فروش محصولات نیز آسیب‌پذیر است. زیرا به دلیل عرضه بالای محصول، به ویژه در فصول با تولید بالا، سهم تولیدکنندگان از قیمت مصرف‌کننده (قیمت خرده فروشی) کاهش پیدا می‌کند و این سهم به زنجیره دیگر کانال بازاریابی یعنی عمده‌فروشان انتقال می‌یابد (یوهانس[2]، ۲۰۱۸).

نکته‌ی قابل تأمل در خصوص مدیریت صنعت گاو شیری در ایران این است که زنجیره ارزش گاو شیری در ایران به درستی و بصورت یکپارچه و کامل تشکیل نشده است و یا در صورت تشکیل در مکان‌های مختلف کشور بصورت جزیره‌ای و یا در زمان‌های مختلف بصورت مقطعی و ناقص تشکیل شده است. با توجه به مطالب ارائه شده در خصوص اهمیت بخش دام و بخصوص گاو شیری در ایران و نقش زنجیره ارزش تولید این زیربخش تولیدی، ممکن است این سوالات پیش آید که چرا با وجود اهمیت این مسأله، زنجیره ارزش تولید گاو شیری همانند بسیاری دیگر از محصولات تولیدی در کشور کامل نبوده و یا بصورت ناقص تشکیل شده است؟ و سوال بنیادی و اساسی‌تر اینکه چه چالش‌ها و موانعی بر سر راه تشکیل حلقه‌های ایجاد زنجیره ارزش گاو شیری در ایران وجود دارد؟ شناسایی این مشکلات و موانع، در کنار نبود تحقیقی جامع در این زمینه، را می‌توان به عنوان ضرورتی برای انجام تحقیق حاضر برشمرد. از این رو، پژوهش پیش رو با هدف شناسایی و دسته‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران انجام شده است.

[1] - Baldi & Gottardo
[2] - Yohannes

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

۲. پیشینهٔ تجربی

از پژوهش‌های مختلفی که در داخل و خارج کشور پیرامون چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری صورت گرفته می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

قورچی و قره باشی (۱۳۹۰) در پژوهشی مشکلات صنعت دامپروری را کمبود و گران بودن علوفه خوراکی، پایین بودن سطح زیرکشت علوفه، اطلاعات علمی و فنی پایین دامداران، نبود مراکز خرید و صنایع تبدیلی محصولات دامی، مشکلات مدیریتی در زمینهٔ تغذیه، بهداشت، تولیدمثل، اصلاح نژاد، بازاریابی، آشنا نبودن دامداران با فن‌آوری‌های روز، مشکلات اقتصادی، بی‌سوادی بخش عمده بهره‌برداران دام، توسعه شهرنشینی، و جاذبه‌های شهری برشمرده‌اند. بیات و همکاران، (۱۳۹۰) در تحقیق خود مشکل اصلی توسعه‌نیافتگی بخش دامپروری سنتی در ایران را محدودیت فناوری و منابع فیزیکی، نبود مدیریت دانش اطلاعات برای توسعه منابع انسانی و محدودیت خدمات‌رسانی آموزشی و ترویجی به‌ویژه برای دامداران خرده‌پا می‌دانند. این تحقیق مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رکود اقتصادی دامداری را مهاجرت روستاییان و خروج نیروی کار، ضعف توان مالی روستاییان در خرید دام اصلاح‌شده، محدودیت واگذاری اعتبارات و تسهیلات بانکی به روستاییان کم‌درآمد و آسیب‌پذیری شدید دامداری سنتی از خشک‌سالی و کمبود علوفه دانسته است. جرفی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود نتیجه گرفتند که یکی از منابع تولید پسماندها مواد زائد دفعی حاصل از صنایع دامداری است که ممکن است حاوی عوامل بیماری‌زای منتقله از دام به انسان نیز باشد. این پسماندها در مراحل مختلف مدیریت از مرحله تولید، جمع‌آوری تا نهایت دفع و استفاده مجدد از پسماند علاوه بر آلودگی محیط‌زیست سلامت و بهداشت عمومی را به مخاطره می‌اندازد. خالدی و عسکری (۱۳۹۵) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که در حالت کلی بخش تأمین نهاده و سیاست‌های دولت مهم‌ترین بخش‌های چالشی زنجیره تأمین ارزش صنعت شیر ایران را تشکیل می‌دهند. رستگاری و همکاران، (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان تحلیل تأثیر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بر زنجیرهٔ عرضه محصولات کشاورزی به این نتیجه رسیدند که در اکثر کشورهای درحال‌توسعه، انتقال اطلاعات در زمینهٔ فن آوری‌های نوین کشاورزی عمدتاً توسط سازمان خدمات و ترویج کشاورزی انجام می‌گیرد و این فن‌آوری‌ها شرایط مطلوبی را در ارائه اطلاعات پیشرفته و بی‌درنگ در زمینهٔ فن‌آوری‌های نوین کشاورزی فراهم آورده است.

طبق نتایج تحقیق عنابستانی و طولابی (۱۳۹۷) موانع و چالش‌های بازاریابی محصولات کشاورزی در شهرستان پلدختر به ترتیب اهمیت عبارتند از فقدان زیرساخت‌های فیزیکی، موانع فرهنگی و ساختار بازار. چرخ‌تابیان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که چالش‌های زنجیره ارزش سیب‌زمینی در استان همدان عبارتند از چالش‌های مالی، مدیریتی، خدماتی، زیرساختی، تأمین نهاده، بازار و فروش، عملیات تولیدی- خدماتی و تدارکات.

از نظر باندا و دیگران[1] (۲۰۱۲) عدم وجود نژادهای پربازده در منطقه، تغذیه ضعیف دام، مشکلات مربوط به بهداشت دام و کمبود خدمات مربوط به بازاریابی محصولات لبنی و قیمت پایین این محصولات مهم‌ترین چالش‌های فراروی مدیریت دامداری‌های سنتی می‌باشد. نامبا و دیگران[2] (۲۰۱۱) در پژوهشی در زامبیا گزارش می‌دهند که دولت می‌تواند از طریق فراهم کردن منابع مالی موردنیاز دامداران، به دامداران سنتی کمک نماید. در پژوهشی در زامبیا کمبود زمین برای کاشت علوفه مورد نیاز و مکان نگهداری دام، تولید پایین دام، مشکلات بهداشتی نگهداری دام، عدم دسترسی به خدمات تلقیح مصنوعی، حمایت ضعیف دولت در ارائه خدمات اعتباری به دامداران و مشکلات مربوط به بازاریابی محصولات لبنی به‌عنوان مهم‌ترین مشکلات دامداری‌های سنتی اعلام شده است (تمبو و دیگران[3]، ۲۰۱۴). چاگوندا و دیگران[4] (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود در مالاوی و زامبیا نشان می‌دهند که دولت‌های ملی برای حمایت از دامداری‌های سنتی راهکارهای ویژه‌ای شامل واردات نژادهای پیشرفته با تولید بالا، تلقیح مصنوعی و ارتقاء خدمات دامپزشکی به دامداران را ارائه می‌دهند. نتایج تحقیق دیگری چالش‌های فراروی مدیریت واحدهای دامداری سنتی را عدم تعادل جنسیتی در مدیریت دامداری (حدود ۹۹ درصد مرد و بیش‌تر از ۶۰ سال)، سطح پایین

[1] - Banda, Kamwanja, Chagunda, Ashworth, & Roberts
[2] - Numba, Samui, Pandey, Hang'ombe, Simuunza, Tembo, & Muliokela
[3] - Tembo, Tembo, Goma, Kapekele, & Sambo
[4] - Chagunda, Mwangwela, Mumba, Dos Anjos, Kawonga, Hopkins, & Chiwona-Kartun

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

تحصیلات دامداران (که دریافت کمک‌های ترویجی و انتقال اطلاعات از کارشناسان و متخصصان را با مشکل مواجه می‌سازد) و نبود مراکز اصلاح نژاد و جفت‌گیری به‌صورت طبیعی گزارش می‌کند (چریویوت و اوتینو[1]، ۲۰۱۷).

کیامبی و دیگران[2] (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای چالش‌های زنجیره ارزش لبنیات در نایروبی را در دو دسته چالش‌های دولتی شامل ارتباط ضعیف بین دولت و کشاورزان، انطباق ناکافی بازرگانان و خرده فروشان با مقررات دولتی توسط، تأکید بر مجوزهای تجاری و مجوزها برای درآمد به جای ایمنی مواد غذایی، صدور مجوزهای متعدد و چالش‌های کلیدی شامل حمایت ناکافی از دامدار، آزار و اذیت تاجران و خرده‌فروشان و هزینه‌های بالای تجاری برای تاجران، خرده‌فروشان، تعاونی‌های لبنی و فرآوری‌های بزرگ می‌دانند.

جمع‌بندی و بررسی سابقه تحقیق در مورد موضوع تحقیق حاضر نشان داد که چالش‌های زنجیره ارزش بخش دام و به ویژه گاو شیری بسیار گسترده و متنوع‌اند. دلیل تعداد بالای چالش‌های این بخش، گستردگی فعالیت‌های پسین و پیشین تولید دام به عنوان یک موجود زنده است. زیرا نیازهای تغذیه‌ای، بهداشتی و درمانی، اصلاح نژاد، لوجستیکی، زیرساخت‌های نگهداری دام و نیازهای آموزشی نیروی انسانی شاغل در این بخش و دیگر موارد مربوطه بسیار گوناگون و متنوع می‌باشد. از طرفی دیگر زنجیره ارزش پس از تولید دام، پیچیدگی‌های خود را به دلیل تنوع محصولات مستقیم مصرفی و غیرمستقیم فرآوری شده دارد.

همچنین سازمان‌های درگیر در مدیریت تأمین نهاده‌ها، و خدمات فروش و بازاریابی نیز در این زنجیره‌ها هرکدام باید نقش خود را به عنوان تأمین کننده نهاده‌ها، حمایت‌کنندگان مالی و تصمیم‌گیران سیاستی و قوانین ایفا نمایند. از این رو با توجه به مرور منابع می‌توان چالش‌های زنجیره ارزش گاو شیری را در در ۱۴ حیطه دسته‌بندی نمود (جدول ۱).

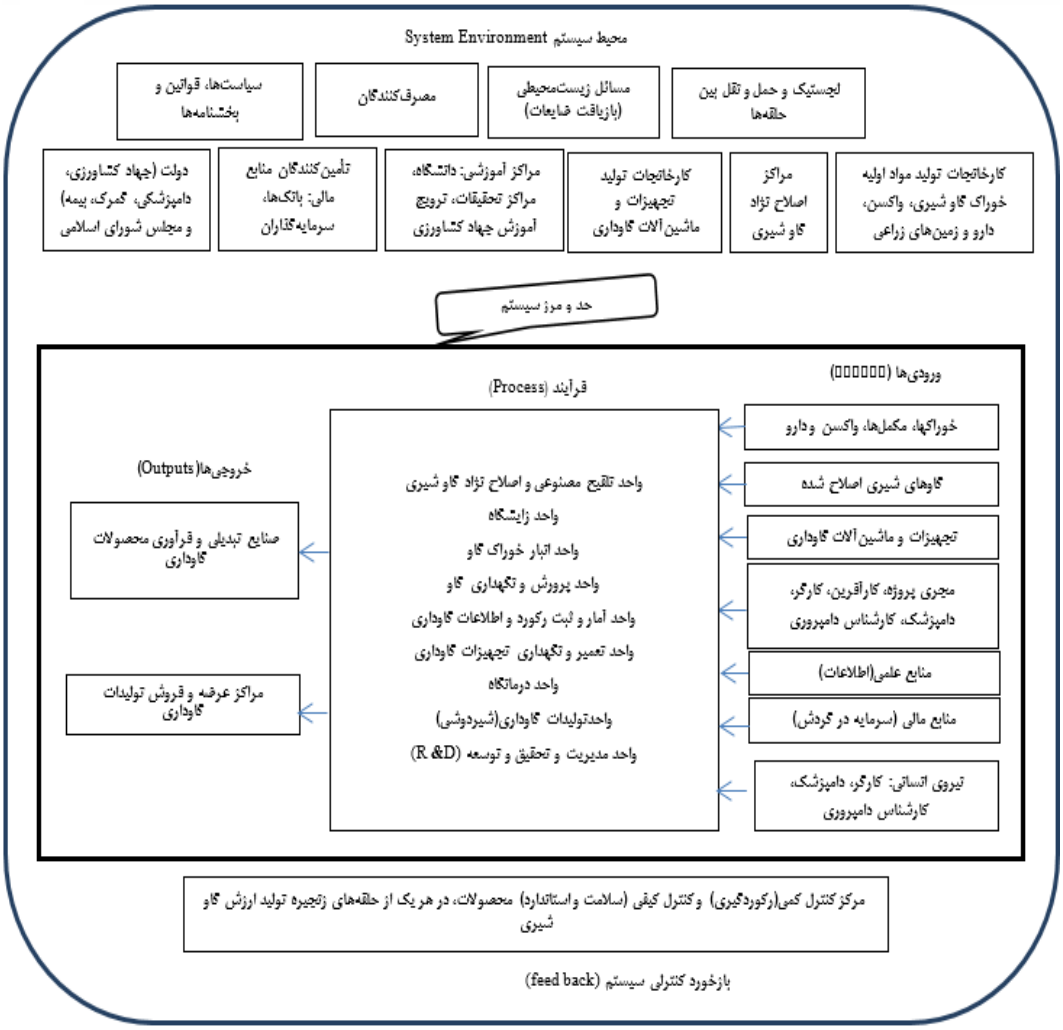
۳. مدل مفهومی

در این پژوهش چالش‌های مربوطه در قالب یک مدل مفهومی سیستماتیک شامل ورودی‌ها، فرآیند، خروجی‌ها و بازخور کنترلی و همچنین محیطی که سیستم در آن قرار دارد، ارائه شده است (شکل ۱).

با توجه به وجود مشکلات و چالش‌های عدیده در زنجیره ارزش تولید گاو شیری و نبود پژوهش کامل و جامع در مورد این چالش‌های در ایران و از طرفی، نیاز سازمان‌های تصمیم‌گیرنده، شناخت این چالش‌ها ضروری است. از این رو، هدف این پژوهش بررسی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران است.

[1] - Cheruiyot & Otieno
[2] - Kiambi, Onono, Kang'ethe, Aboge, Murungi, Muinde, & Alarcon

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی پژوهش

۱. قلمرو جغرافیایی مورد مطالعه

این تحقیق در محدوده‌ی جغرافیایی کشور ایران انجام شده است. به عبارتی چالش‌های شناسایی شده در این مطالعه مربوط به تمامی گاوداری‌های تولید گاو شیری در ایران می‌باشد. زیرا در این تحقیق از کارشناسان مرتبط با موضوع تحقیق خواسته شده است تا چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران را مشخص و میزان اهمیت هرکدام را تعیین نمایند.

۲. داده‌ها و روش کار

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی، از نظر امکان کنترل متغیرها از نوع میدانی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی (غیرآزمایشی) است.

جامعه آماری شامل متخصصان مراکز تحقیقات دام، کارشناسان علوم دامی در وزارت جهاد کشاورزی و اساتید دانشگاه و فعالان بخش تولید گاو شیری در ایران بودند. با توجه به اینکه آمار دقیقی از تعداد این افراد در دسترس نبود نمونه‌گیری در این پژوهش به روش هدفمند انجام شد. بدین گونه که بصورت هدفمند نمونه‌هایی انتخاب گردید که بتوانند با توجه به سوابق کاری و تحصیلی خود پاسخگوی سوالات مطرح شده در پرسشنامه باشند. در همین راستا از ۳۰ نفر از افراد نام‌برده برای گردآوری داده‌ها استفاده شد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخت بوده است که با توجه به پیشینه‌ی پژوهش چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران (۵۴ چالش در ۱۴ دسته) استخراج شده و در پرسشنامه میزان اهمیت هر کدام از این چالش‌ها در قالب طیف لیکرت شش قسمتی (از «اصلاً» تا «خیلی زیاد») مورد سنجش قرار گرفت. بخش بعدی پرسشنامه دارای ۶ سؤال در خصوص مشخصات فردی و شغلی پاسخگویان شامل سن، جنسیت، رشته تحصیلی، میزان تحصیلات، شغل و سابقه کار بود.

قبل از تکمیل پرسشنامه‌ها تعداد ۶ پرسشنامه در استان لرستان پیش‌آزمون شد. برای سنجش روایی پرسشنامه، از نظرات مسئولین جهاد کشاورزی استان لرستان، اساتید دانشگاهی، کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان شاغل در پروژه‌های گاوداری استان لرستان استفاده شد و نظرات ایشان اعمال گردید. همچنین، برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. جدول (۱) مقادیر آلفای به‌دست‌آمده در مرحله پیش‌آزمون را در بخش‌های مختلف پرسشنامه نشان می‌دهد.

جدول ۱. مقادیر آلفای کرونباخ به تفکیک گویه‌ها مربوط به پرسشنامه

مقیاس	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
چالش‌های کارخانه‌های تولید مواد اولیه خوراک گاو شیری، واکسن، دارو و زمین‌های زراعی	۴	۰/۸۰۳
چالش‌های مراکز اصلاح نژاد گاو شیری	۴	۰/۷۸۶
چالش‌های کارخانجات تولید تجهیزات و ماشین‌آلات گاوداری	۴	۰/۷۰۶
چالش‌های نیروی انسانی	۳	۰/۷۱۹
چالش‌های پروژه مکانیزه گاوداری و کلینیک دامپزشکی	۴	۰/۵۱۱
چالش‌های صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات گاوداری	۴	۰/۵۹۰
چالش‌های مراکز عرضه و فروش تولیدات گاوداری	۳	۰/۴۵۵
چالش‌های دفتر مرکزی سیستم کنترل کمی و کیفی زنجیره تولید ارزش	۴	۰/۸۷۰
چالش‌های لجستیک و حمل نقل بین حلقه‌ها	۴	۰/۷۴۷
چالش‌های زیست‌محیطی (بازیافت ضایعات)	۴	۰/۶۴۸
چالش‌های دانشگاه و مراکز تحقیقات و ترویج آموزش	۴	۰/۸۴۴
چالش‌های تأمین منابع مالی (بانک‌ها و سرمایه‌گذاران)	۴	۰/۸۵۶
چالش‌های اداری و سازمانی	۴	۰/۷۴۴
چالش‌های مصرف‌کنندگان	۴	۰/۷۸۵

منبع: یافته‌های تحقیق

از آنجا که مقادیر بیش‌تر از ۰/۷۰ نشان از پایایی ابزار اندازه‌گیری است، لذا براساس نتایج مندرج در جدول (۱)، پایایی ابزار تحقیق در بخش‌های مختلف تأیید شد. در این پژوهش داده‌ها در دو قالب آماره‌های توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. در بخش توصیفی از آماره‌هایی نظیر توزیع فراوانی، درصد، میانگین، کمینه و بیشینه برای توصیف ویژگی‌های افراد مورد مطالعه استفاده شده است. در ادامه این بخش چالش‌های مربوط به زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران در زیربخش‌های مختلف (۱۴ زیربخش) به صورت جداگانه با محاسبه ضریب تغییرات (Coefficient of Variation) اولویت‌بندی شده‌اند. در قسمت آمار استنباطی نیز مقدار چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران در هر یک از زیربخش‌های مختلف با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای با حد وسط آن مقایسه شده است. موارد فوق با استفاده از نرم‌افزار $SPSS_{۲۰}$ انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

۱. ویژگی‌های افراد مورد مطالعه

بر اساس نتایج توصیفی بدست آمده ۷۶/۷ درصد پاسخ‌گویان مرد و ۲۳/۳ درصد آن‌ها خانم بودند. دامنه تغییرات سنی پاسخ‌گویان بین ۲۸ تا ۵۴ سال و میانگین سنی آنان نیز حدود ۴۲/۴۳ سال بود. ۷۳/۳ افراد درصد در گروه سنی ۳۵ تا ۵۰ سال قرار داشتند و حدود ۱۳/۲ درصد کم‌تر از ۳۵ سال سن داشتند. از نظر تحصیلات ۶/۶ درصد آنان دارای مدرک فوق‌دیپلم و کمتر،۵۰ درصد لیسانس، ۳۰ درصد فوق‌لیسانس و ۱۳/۳درصد نیز دارای مدرک دکتری بودند. دامنه تغییرات سابقه کار اجرایی پاسخگویان بین

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

صفر تا ۳۲ سال و میانگین سابقه کار آنان نیز، ۱۶/۳ سال بود. بیش‌تر آن‌ها (۵۶/۶ درصد) دارای سابقه ۱۰ تا ۲۰ سال فعالیت اجرایی بودند. ۱۶/۷ درصد کم‌تر از ۱۰ سال و ۲۶/۵ درصد نیز دارای سابقه کار بیش‌تر از ۲۰ سال بودند. رشته تحصیلی اکثریت پاسخگویان (۷۶/۷ درصد) علوم دامی بود، ۶/۶ درصد ترویج و آموزش کشاورزی و ۱۶/۷ درصد نیز در رشته‌های غیر از کشاورزی مدرک تحصیلی خود را دریافت کرده بودند. ۶/۷ درصد پاسخ‌گویان در حال حاضر بیکار، ۴۶/۷ درصد شاغل در طرح‌های تولیدی، ۱۰ درصد کارآفرینان بخش دام و ۳۶/۷ درصد نیز شاغل در دستگاه‌های دولتی بودند.

۲. اولویت‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در زیربخش‌های مختلف

در این بخش نتایج اولویت‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران در زیربخش‌های مختلف (۱۴ زیربخش) در جدول (۲) ارائه شده اند. این جداول میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و رتبه هرکدام از گویه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۲. اولویت‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در زیربخش‌های مختلف

زیربخش	چالش	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
کارخانه‌های تولید مواد اولیه خوراک	کمبود آب و مدیریت ضعیف آبیاری اراضی تأمین علوفه در برخی مناطق	۴/۱۰	۰/۷۵۹	۰/۱۸۵۱	۱
	گران شدن مواد اولیه به علت وارداتی بودن درصد زیادی از اقلام خوراک گاو شیری، واکسن و دارو در مواقع تحریم و نوسانات قیمت ارز	۳/۹۰	۰/۸۰۳	۰/۲۰۵۸	۲
	کم بودن نهاده‌های دولتی و وفور آنها در بازار آزاد و افزایش قدرت دلالان	۴/۰۷	۰/۸۶۸	۰/۲۱۳۲	۳
	کم بودن کارخانجات تولید کننده مکمل‌های گاو شیری، واکسن و دارو	۳/۹۷	۰/۹۲۸	۰/۲۳۳۱	۴
مراکز اصلاح نژاد	گران بودن قیمت دام اصلاح شده برای دامداران تازه وارد به عرصه تولید	۴/۰۷	۰/۷۸۵	۰/۱۹۲۸	۱
	نبود آزمایشگاه ژنتیک برای تشخیص درصد خلوص نژادی گاوها	۴/۰۰	۰/۸۷۱	۰/۲۱۷۷	۲
	نبود ماده اصلی مارکر و تجهیزات برای آزمایشگاه‌های ژنتیک	۴/۱۳	۰/۹۷۲	۰/۲۳۵۵	۳
	وابسته بودن به واردات نژادهای اصلاح شده از خارج با قیمت بالا	۴/۰۷	۰/۹۸۰	۰/۲۴۰۷	۴
کارخانجات تولید تجهیزات و ماشین‌آلات گاوداری	گران بودن تجهیزات دامپروری و نیاز به سرمایه بالا برای خرید آنها	۴/۰۷	۰/۷۴۰	۰/۱۸۱۸	۱
	ضعف در پشتیبانی و خدمات پس از فروش ماشین‌آلات گاوداری‌ها	۴/۰۳	۰/۸۰۹	۰/۲۰۰۷	۲
	عدم حمایت جهاد کشاورزی در مکانیزاسیون گاوداری‌ها	۳/۹۷	۰/۸۹۰	۰/۲۲۴۱	۳
	کم بودن مهارت در نیروی انسانی برای کار با تجهیزات و ماشین‌آلات	۳/۶۰	۱/۰۰۳	۰/۲۷۸۶	۴
نیروی انسانی	نارضایتی از کم بودن حقوق و دستمزد	۴/۱۷	۰/۸۳۴	۰/۲	۱
	ضعف تحقیقات و ترویج و اموزش جهاد کشاورزی در آموزش	۳/۸۰	۰/۸۰۵	۰/۲۱۱۸	۲
	مرتبط نبودن رشته تحصیلی مجریان واحدهای تولیدی با حرفه گاوداری	۳/۹۳	۰/۹۰۷	۰/۲۳۰۷	۳
پروژه مکانیزه و کلینیک دامپزشکی	کمبود دامپزشک مجرب	۴/۰۰	۰/۸۳۰	۰/۲۰۷۵	۱
	کمبود نیروی کار ماهر و آموزش دیده و متعهد	۴/۰۰	۰/۹۱۰	۰/۲۲۷۵	۲
	کم بودن آزمایشگاه خوراک دام جهت آنالیز کیفیت خوراکها	۳/۷۷	۱/۰۴۰	۰/۲۷۵۸	۳
	کم بودن آزمایشگاه دامپزشکی جهت تشخیص بیماری‌ها	۳/۸۳	۱/۱۷۷	۰/۳۰۷۳	۴
صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات	عدم رعایت زنجیره سرد در انتقال شیر به کارخانجات لبنی	۳/۷۷	۰/۷۷۴	۰/۲۰۵۳	۱
	رشد فزاینده کارگاه‌های محلی و خانگی فرآوری شیر در روستاها و شهرها	۳/۸۳	۰/۹۱۳	۰/۲۳۸۳	۲
	خام فروشی محصولات در برخی از واحدهای تولیدی جهت سود بیش‌تر	۳/۹۰	۱/۰۲۹	۰/۲۶۳۸	۳
	عدم تناسب قیمت شیر خریداری شده از گاوداران با قیمت تمام شده آن	۳/۷۰	۱/۱۷۹	۰/۳۱۸۶	۴
مراکز عرضه و فروش تولیدات	کاهش لبنیات از سبد مصرفی خانوار در اثر افزایش قیمت محصولات	۴/۰۳	۱/۰۶۶	۰/۲۶۵۴	۱
	وجود واسطه بین تولیدکننده و مصرف‌کننده	۳/۹۳	۱/۱۱۲	۰/۲۸۲۹	۲
	اشباع شدن فروشگاه‌های عرضه محصول و عدم سنجش ظرفیت‌های بازار	۳/۳۷	۱/۱۵۹	۰/۳۴۳۹	۳
مرکز کنترل کمی و کیفی زنجیره تولید ارزش	عدم برنامه دولت جهت ایجاد چنین سیستم کنترل مدیریت آنلاین جهت نظارت و کنترل کمی‌و کیفی محصولات گاو شیری	۳/۹۷	۰/۸۹۰	۰/۲۲۴۱	۱
	نبود چنین مرکز کنترلی در کشور	۴/۰۳	۰/۹۲۸	۰/۲۳۰۲	۲
	عدم هماهنگی بین حلقه‌های زنجیره به علت نبود چنین مرکز کنترلی	۳/۹۷	۰/۹۶۴	۰/۲۴۲۸	۳
	کمبود نرم‌افزارهای مدیریت اطلاعات جهت استفاده در مرکز کنترل	۳/۸۷	۱/۰۰۸	۰/۲۶۰۴	۴

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

زیربخش	چالش	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
لجستیک و حمل نقل بین حلقه‌ها	گران بودن هزینه حمل نقل کالاها به علت بالا بودن هزینه‌های سوخت و تعمیر و نگهداری وسایل حمل و نقل کالاها (لاستیک وسایر قطعات)	۴/۱۰	۰/۸۴۵	۰/۲۰۶۰	۱
	افزایش هزینه حمل و نقل محصولات کشاورزی در فصل برداشت	۳/۹۳	۰/۹۰۷	۰/۲۳۰۷	۲
	نبود شرایط استاندارد حمل برخی محصولات فاسد شدنی	۳/۸۰	۰/۹۲۵	۰/۲۴۳۴	۳
	بی نظمی‌در حمل و نقل و به موقع نرسیدن کالا به مقصد	۳/۸۷	۰/۹۷۳	۰/۲۵۱۴	۴
زیست‌محیطی (بازیافت ضایعات)	نبود آموزش جهت تولید گاز متان و ورمی‌کمپوست از فضولات دامی	۴/۰۷	۰/۷۸۵	۰/۱۹۲۸	۱
	ضعف آموزشهای لازم جهت رعایت بهداشت و کاهش ضایعات محصولات	۳/۸۷	۰/۹۷۳	۰/۲۵۱۴	۲
	کم بودن شرایط مناسب جهت معدوم سازی لاشه دامهای تلف شده	۳/۸۰	۱/۰۹۵	۰/۲۸۸۱	۳
	نبود صنایع تبدیلی‌وتکمیلی در نزدیکی گاوداری‌ها و جلوگیری از ضایعات	۳/۸۰	۱/۰۹۵	۰/۲۸۸۱	۴
دانشگاه و مراکز تحقیقات و آموزش	هماهنگی ضعیف بین سر فصل‌های آموزشی دروس دانشگاهی رشته دامپروری با اصول تشکیل حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره تولید ارزش	۴/۲۷	۰/۷۴۰	۰/۱۷۳۳	۱
	کمبود پژوهش و کتب علمی در خصوص موضوع زنجیره تولید ارزش	۴/۳۳	۰/۷۵۸	۰/۱۷۵۰	۲
	ضعف در آموزش نیروهای توانمند و آشنا به حلقه‌های پیشین و پسین	۴/۰۰	۰/۹۱۰	۰/۲۲۷۵	۳
	نبودن مرکز مشاوره و آموزش زنجیره تولید ارزش در دانشگاه‌ها	۳/۷۷	۱/۱۹۴	۰/۳۱۶۷	۴
منابع مالی (بانک‌ها و سرمایه‌گذاران)	عدم وجود صندوق‌های ریسک‌پذیر زنجیره ارزش در استان‌ها	۴/۳۰	۰/۷۰۲	۰/۱۶۳۲	۱
	کمبود وام‌های تامین سرمایه در گردش حلقه‌های پیشین و پسین	۴/۱۷	۰/۷۴۷	۰/۱۷۹۱	۲
	تنفس کم و سنگینی بازپرداخت اقساط بانکی	۴/۳۰	۰/۹۱۵	۰/۲۱۲۷	۳
	عدم توجه بانک‌ها به مشکلات تولیدکنندگان زنجیره تولید ارزش	۴/۱۰	۱/۰۲۹	۰/۲۵۰۹	۴
اداری و سازمانی	روند طولانی اخذ مجوزهای کسب و کار بدلیل بروکراسی پیچیده اداری	۴/۱۷	۰/۷۹۱	۰/۱۸۹۶	۱
	ضعف پوشش بیمه‌ای و عدم همخوانی غرامت پرداختی به آسیب دیدگان	۴/۱۷	۰/۷۹۱	۰/۱۸۹۶	۲
	کمبود شناخت مسئولان از حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره تولید ارزش	۳/۸۳	۰/۹۱۳	۰/۲۳۸۳	۳
	ناهماهنگی دستگاه‌های دولتی در حمایت از تولید و زنجیره تولید ارزش	۴/۱۰	۱/۱۵۵	۰/۲۸۱۷	۴
مصرف کنندگان	عدم شناخت مصرف‌کنندگان از فرهنگ صحیح تغذیه و ارزش غذایی	۴/۱۰	۰/۷۵۹	۰/۱۸۵۱	۱
	تولید برخی محصولات بی‌کیفیت و عدم اعتماد مصرف‌کنندگان	۳/۹۷	۰/۸۹۰	۰/۲۲۴۱	۲
	عدم تناسب درآمد مصرف‌کنندگان با هزینه کالاهای مصرفی	۳/۹۰	۰/۸۸۵	۰/۲۲۶۹	۳
	ضعف بنیه مالی مصرف کنندگان در تأمین مایحتاج لبنی	۴/۰۰	۰/۹۴۷	۰/۲۳۶۷	۴

طبق نتایج ارائه شده در جدول (۲) مهم‌ترین چالش‌های این چهارده بخش به ترتیب کمبود آب و مدیریت ضعیف آبیاری اراضی تأمین علوفه در برخی مناطق، گران بودن قیمت دام اصلاح شده برای دامداران تازه وارد به عرصه تولید، گران بودن تجهیزات دامپروری و نیاز به سرمایه بالا برای خرید آنها، نارضایتی از کم بودن حقوق و دستمزد، کمبود دامپزشک مجرب، عدم رعایت زنجیره سرد در انتقال شیر به کارخانجات لبنی، کاهش لبنیات از سبد مصرفی خانوار در اثر افزایش قیمت محصولات، عدم برنامه دولت جهت ایجاد چنین سیستم کنترل مدیریت آنلاین جهت نظارت و کنترل کمی‌و کیفی محصولات گاو شیری، نبود آموزش جهت تولید گاز متان و ورمی‌کمپوست از فضولات دامی، هماهنگی ضعیف بین سر فصل‌های آموزشی دروس دانشگاهی رشته دامپروری با اصول تشکیل حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره تولید ارزش، عدم وجود صندوق‌های ریسک‌پذیر زنجیره ارزش در استان‌ها، روند طولانی اخذ مجوزهای کسب و کار بدلیل بروکراسی پیچیده اداری و عدم شناخت مصرف‌کنندگان از فرهنگ صحیح تغذیه و ارزش غذایی بودند.

۳. مقایسه میانگین چالش‌های زنجیره تولید ارزش در زیربخش‌های مختلف با حد وسط

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول (۳)، در تمامی زیربخش‌های مختلف میانگین رتبه‌ای هر زیربخش از مقدار حد وسط آن (۲/۵) بیش‌تر بوده و اختلاف میانگین در همه زیربخش‌ها با مقدار حد وسط از نظر آماری معنی‌دار است. این بدان معناست که در تمامی موارد میزان چالش‌ها بصورت معنی‌دار بیش‌تر از حد وسط طیف بوده است.

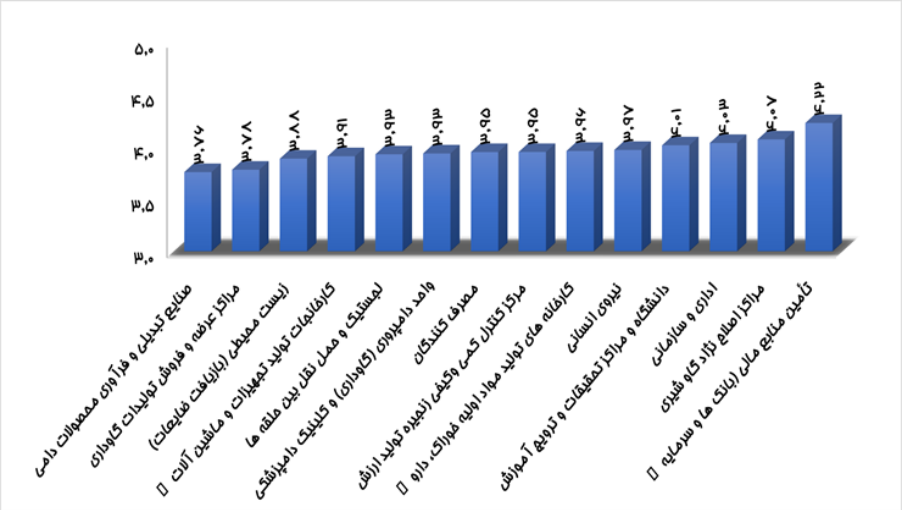
[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

جدول ۳. مقایسه میانگین چالش‌های زنجیره تولید ارزش زیربخش‌های مختلف با حدوسط آن

ردیف	چالش ها	میانگین	فاصله	t	Sig
۱	کارخانه‌های تولید مواد اولیه خوراک، واکسن و اراضی	۳/۹۶	۱/۴۵	۱۳/۳۴	.۰۰۰
۲	مراکز اصلاح نژاد گاو شیری	۴/۰۷	۱/۵۶	۱۲/۱۳	.۰۰۰
۳	کارخانجات تولید تجهیزات و ماشین‌آلات گاوداری	۳/۹۱	۱/۴۰	۱۳/۵۱	.۰۰۰
۴	نیروی انسانی	۳/۹۷	۱/۴۶	۱۱/۸۱	.۰۰۰
۵	پروژه مکانیزه گاوداری و کلینیک دامپزشکی	۳/۹۳	۱/۴۳	۱۵/۶۹	.۰۰۰
۶	صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات گاوداری	۳/۷۶	۱/۲۵	۱۲/۰۹	.۰۰۰
۷	مراکز عرضه و فروش تولیدات گاوداری	۳/۷۸	۱/۲۷	۹/۰۹	.۰۰۰
۸	مرکز کنترل کمی‌و کیفی زنجیره تولید ارزش	۳/۹۵	۱/۴۴	۱۱/۳۰	.۰۰۰
۹	لجستیک و حمل نقل بین حلقه‌ها	۳/۹۳	۱/۴۲	۱۱/۳۲	.۰۰۰
۱۰	زیست‌محیطی (بازیافت ضایعات)	۳/۸۸	۱/۳۸	۱۰/۹۱	.۰۰۰
۱۱	دانشگاه و مراکز تحقیقات و ترویج آموزش	۴/۰۱	۱/۵۱	۱۳/۷۸	.۰۰۰
۱۲	تأمین منابع مالی (بانک‌ها و سرمایه‌گذاران)	۴/۲۲	۱/۷۲	۱۵/۲۶	.۰۰۰
۱۳	اداری و سازمانی	۴/۰۳	۱/۵۳	۱۴/۷۰	.۰۰۰
۱۴	مصرف‌کنندگان	۳/۹۵	۱/۴۴	۱۲/۵۳	.۰۰۰

۴. رتبه‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در زیربخش‌های مختلف

بر اساس رتبه‌بندی ارائه شده در شکل (۲) مهم‌ترین چالش‌ها به‌ترتیب تأمین منابع مالی (بانک‌ها و سرمایه‌گذاران)، مراکز اصلاح نژاد گاو شیری و چالش‌های اداری و سازمانی (در رتبه‌های اول تا سوم) می‌باشند. همچنین سه دسته چالش‌های زیست‌محیطی (بازیافت ضایعات)، چالش‌های مراکز عرضه و فروش تولیدات گاوداری و چالش‌های صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات دامی در رتبه‌های آخر (رتبه‌های دوازدهم، سیزدهم و چهاردهم) این دسته‌بندی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲. رتبه‌بندی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران در زیربخش‌های مختلف

بحث

بخش دامپروری، و به ویژه تولید گاو شیری، در ایران از مولفه‌های تأمین کننده‌ی امنیت غذایی در کشور است. زنجیره ارزش تولید گاو شیری در ایران با چالش‌هایی مواجه است. تحقیق پیش‌رو با هدف بررسی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

ایران انجام شده است. نتایج در بخش قبلی ارائه شد. در این بخش به تحلیل نتایج اولویت‌بندی هر دسته از چالش‌ها خواهیم پرداخت:

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش کارخانه‌های تولید مواد اولیه خوراک گاو شیری، کمبود آب و مدیریت ضعیف آبیاری اراضی تأمین علوفه در برخی مناطق می‌باشد قورچی و قره‌باشی (۱۳۹۰) در تحقیقات خود به همین موضوع اشاره کرده‌اند.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش مراکز اصلاح نژاد گاو شیری گران بودن قیمت دام اصلاح‌شده می‌باشد که با یافته‌های باندا و همکاران (Banda et al., 2012) و چریوت و اوتینو (Cheruiyot & Otieno, 2017) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش کارخانجات تولید تجهیزات و ماشین‌آلات گاوداری گران بودن تجهیزات مدرن دامپروری و نیاز به سرمایه بالا برای خرید این تجهیزات می‌باشد که با یافته‌های چرخ‌تابیان و همکاران (۱۴۰۱) مطابقت دارد. بیش‌تر تجهیزات مدرن دامپروری به دلیل وارداتی بودن مواد اولیه تولید این تجهیزات گران هستند. براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش نیروی انسانی نارضایتی از کم بودن حقوق و دستمزد می‌باشد. چرخ‌تابیان و همکاران (۱۴۰۱) نیز در تحقیق خود به این چالش اشاره کرده‌اند. شاید علت کم بودن حقوق پرسنل این بخش و بروز این نارضایتی‌ها بخاطر درآمد پایین گاوداری‌ها باشد. طبیعتاً با کاهش و رفع بسیاری از چالش‌های دسته‌بندی شده در این پژوهش می‌توان شاهد افزایش بهره‌وری و بالا رفتن سود گاوداری‌ها و در نتیجه افزایش حقوق و دستمزد نیروی انسانی شاغل در این بخش بود.

براساس نتایج به‌دست آمده مهم‌ترین چالش پروژه مکانیزه گاوداری و کلینیک دامپزشکی کمبود دامپزشک مجرب و کمبود نیروی کار ماهر و آموزش دیده و متعهد می‌باشد که با یافته‌های تمبو و همکاران (Tembo et al., 2014) مطابقت دارد. براساس نتایج به‌دست آمده مهم‌ترین چالش صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات گاوداری پایین بودن کیفیت مواد اولیه صنایع لبنی (شیر) می‌باشد. این نتیجه را می‌توان همراستا با یافته‌های قورچی و قره‌باشی (۱۳۹۰) و خالدی و عسکری (۱۳۹۵) دانست.

براساس نتایج به‌دست آمده مهم‌ترین چالش مراکز عرضه و فروش تولیدات گاوداری کاهش لبنیات از سبد مصرفی خانوار در اثر افزایش قیمت محصولات لبنی می‌باشد که با یافته‌های عنابستانی و طولابی (۱۳۹۷) و خالدی و عسکری (۱۳۹۵) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش مرکز کنترل کمی و کیفی زنجیره تولید ارزش گاو شیری عدم برنامه دولت جهت ایجاد چنین سیستم کنترل مدیریت آنلاین جهت نظارت و کنترل کمی و کیفی محصولات گاو شیری می‌باشد که با یافته‌های رستگاری و همکاران، (۱۳۹۵) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست آمده مهم‌ترین چالش لجستیک و حمل نقل بین حلقه‌ها گران بودن هزینه کرایه حمل نقل کالاها به علت بالا بودن هزینه‌های سوخت و تعمیر و نگهداری وسایل حمل و نقل کالاها (لاستیک وسایر قطعات) می‌باشد که با یافته‌های چرخ‌تابیان و همکاران (۱۴۰۱) و خالدی و عسکری (۱۳۹۵) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش زیست‌محیطی (بازیافت ضایعات) ضعف آموزش‌ها و شرایط لازم جهت تولید گاز متان و همچنین تولید ورمی‌کمپوست از فضولات دامی توسط گاوداران می‌باشد که با یافته‌های جرفی نژاد و همکاران، (۱۳۹۱) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش دانشگاه و مراکز تحقیقات و ترویج آموزش هماهنگی ضعیف بین سر فصل‌های آموزشی دروس دانشگاه‌ها در رشته‌های دامپروری با اصول تشکیل حلقه‌های پیشین و پسین زنجیره تولید ارزش گاو می‌باشد.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش‌های تأمین منابع مالی (بانک‌ها و سرمایه‌گذاران) عدم وجود صندوق‌های ریسک‌پذیر در استان‌ها جهت حمایت از تولید و زنجیره تولید ارزش می‌باشد که با یافته‌های چاگوندا و همکاران (Chagunda et al., 2015) مطابقت دارد.

براساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش‌اداری و سازمانی روند طولانی اخذ مجوزهای کسب و کار بدلیل بروکراسی پیچیده اداری می‌باشد که با یافته‌های چریوت و اوتینو (Cheruiyot & Otieno, 2017) مطابقت دارد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده مهم‌ترین چالش مصرف‌کنندگان عدم شناخت کافی آنان از فرهنگ صحیح تغذیه و ارزش غذایی محصولات در بخش دامپروری می‌باشد که با یافته‌های عنابستانی و طولابی (۱۳۹۷) مطابقت دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

هر پژوهشی با یک سری محدودیت‌ها همراه است. در این تحقیق نیز، محدودیت‌هایی وجود داشت که در این بخش به آنها اشاره می‌شود؛ نخستین محدودیت این مطالعه، کمبود و حتی نبود تحقیقاتی بود که عیناً شبیه این کار انجام شده باشند. اگرچه شاید بتوان این موضوع را به عنوان یک نوآوری برای تحقیق حاضر به‌شمار آورد، اما این محدودیت باعث می‌شود که محققین فاقد یک الگوی مشخص برای انجام تحقیق باشند. برای غلبه بر این مشکل، ما ناچار شدیم از تحقیقات مشابه که در خصوص چالش‌های تولید در بخش دام انجام شده بود، استفاده کنیم. دومین محدودیت تحقیق حاضر، مشکل دسترسی و عدم همکاری کارشناسانی در بخش تکمیل پرسشنامه‌ها بود. با توجه به اینکه شناخت چالش‌های زنجیره ارزش بخش گاو شیری بسیار گسترده و از طرفی، نیازمند تجارب لازم از سوی کارشناسان خبره بود، دسترسی به چنین افرادی به راحتی میسر نبود. اما با پیگیری‌های تیم تحقیق داده‌های لازم از این افراد گردآوری و در این تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

این تحقیق با وجود محدودیت‌های نامبرده با هدف بررسی چالش‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در ایران انجام شد. پیشنهاد می‌گردد دیگر محققین راهکارهای تقویت این زنجیره را مورد بررسی قرار دهند. دیگر پیشنهاد این تحقیق برای آینده، بررسی چالش‌های زنجیره تولید ارزش دیگر محصولات بخش دام چون، گوسفند، بز، ماکیان، و آبزیان است. در این تحقیق باتوجه به نتایج حاصله پژوهش های اجرایی زیر ارائه شده است:

۱. پیشنهاد می‌شود که دامداران همانند کشاورزان برای سازگاری با شرایط کم‌آبی استفاده از ارقام کم‌آب‌خواه و نیز استفاده از سیستم‌های جدید آبیاری برای هدررفت کم‌تر آب را در تأمین غذای دام‌های خود درنظر بگیرند.

۲. پیشنهاد می‌شود با جای واردات نژادهای اصلاح شده، با اختصاص بودجه لازم به مراکز تحقیقاتی جهت ایجاد مراکز اصلاح نژاد و آزمایشگاه ژنتیک و همچنین تجهیز آن‌ها با وسایل آزمایشگاهی مورد نیاز اقدام گردد. می‌توان با ایجاد این مراکز و استفاده از روش آمیخته‌گری گاوهای نر نژادهای خالص خارجی با ماده‌های معمولی داخلی از پرداخت هزینه زیاد صرفه‌جویی نمود.

۳. پیشنهاد این تحقیق در بخش چالش‌های مربوط به کارخانجات تولید تجهیزات و ماشین‌آلات گاوداری، تشویق شرکت‌های خصوصی تولیدکننده‌ی این تجهیزات با دادن معافیت‌های مالیاتی، تسهیلات کم بهره و تخصیص ارز دولتی برای تولید تجهیزات دامپروری در داخل کشور می‌باشد.

۴. پیشنهاد می‌شود که دامپزشکان پس از فارغ‌التحصیل شدن از دانشگاه در قالب طرح به‌صورت عملی در گاوداری‌ها مشغول به‌کار شوند تا تجربه و توانمندی تشخیص و درمان بیماری‌ها را پیدا کنند. همچنین، در کنار آزمایشگاه خوراک دام برای تنظیم جیره و آزمایش کیفی خوراک در هر استان، آزمایشگاه دامپزشکی برای تشخیص دقیق‌تر بیماری‌ها و بهبود تولید گاو شیری ایجاد شود.

۵. پیشنهاد می‌شود جهت حفظ کیفیت مواد اولیه صنایع لبنی (شیر) از زنجیره سرد شیر استفاده شود، با این عمل بار میکروبی شیر خام به حداقل رسیده و باعث بالا رفتن کیفیت محصولات صنایع لبنی می‌شود.

۶. پیشنهاد می‌شود با ارائه یارانه لبنیات به مصرف‌کنندگان قدرت خرید محصولات لبنی توسط مردم بیشتر شود. همچنین، دولت می‌تواند از طریق پرداخت یارانه خوراک دام به گاوداران نسبت به کاهش قیمت تمام‌شده شیر و در نتیجه کاهش هزینه تولید محصولات لبنی سبب افزایش مصرف لبنیات در سبد مصرفی خانوارها شود. دیگر پیشنهاد این است که با ایجاد زنجیره تولید ارزش گاو شیری و خرید مواد اولیه از حلقه قبل و فروش محصول به حلقهٔ بعد نسبت به کاهش دلالان و واسطه‌ها می‌توان اقدام نمود. این کار سبب کاهش قیمت محصولات لبنی می‌گردد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

۷. پیشنهاد می‌شود کلاس‌های آموزشی جهت افزایش آگاهی مدیران و مسئولان دولتی با محوریت تفکر سیستمی و کاربرد آن در مدیریت زنجیره‌های تولید ارزش برگزار شود و سپس نسبت به ایجاد مرکز کنترل کمی‌و کیفی زنجیره تولید ارزش گاو شیری در کشور اقدام شود که می‌توان از آن به‌عنوان بازخورد کنترلی در جهت نظارت و پایش و کنترل کمی و کیفی تولیدات و محصولات فرآوری شده در همه حلقه‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری استفاده کرد. به‌طور مثال می‌توان به اطلاعات درست و موثقی از میزان مصرف خوراک، میزان تولیدات گاو شیری، میزان اشتغال ایجادشده، ایجاد هماهنگی و ارتباط بین تمام حلقه‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری دست یافت.

۸. پیشنهاد می‌شود در قالب حلقه‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری با هماهنگی کلیه حلقه‌ها یک سیستم حمل‌ونقل مشخص با قرارداد معین ایجاد نمود.

۹. پیشنهاد می‌شود با آموزش‌های کافی توسط اداره ترویج و آموزش جهاد کشاورزی و بخش امور دام در هر شهرستان همچنین فراهم نمودن شرایط لازم برای متقاضیان ایجاد واحد ورمی‌کمپوست و تولید گاز متان از فضولات دامی هم در جهت حفظ محیط‌زیست اقدام شود و هم سبب تکمیل حلقه‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری گردد.

۱۰. پیشنهاد می‌شود با آموزش نیروهای توانمند و دارای توان بالای مدیریت حلقه‌های زنجیره تولید ارزش گاو شیری در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقات برای انتقال یافته‌های علمی در این زمینه اقدام گردد.

۱۱. پیشنهاد می‌شود که میزان آشنایی و توجه مسئولین بانک‌ها از مسائل و مشکلات تولیدکنندگان و ایجادکنندگان زنجیره تولید ارزش افزایش یابد تا با اصلاح قوانین پولی و مالی از بروکراسی پیچیدهٔ اداری در بانک‌ها جلوگیری شود و نسبت به اخذ ضمانت‌های بانکی سخت‌گیری ننمایند، همچنین مدت تنفس و بازپرداخت اقساط بانکی افزایش یابد و نرخ سود بانکی کاهش یابد.

۱۲. پیشنهاد می‌شود با بازنگری قوانین بیمه در جهت ایجاد صندوق‌های ریسک‌پذیر در استان‌ها باعث دلگرمی تولیدکنندگان و افزایش قدرت ریسک‌پذیری آنان شود و در مواقع بروز بحران‌ها در جهت حمایت از تولیدکنندگان و تقویت زنجیره تولید ارزش گاو شیری نقش ایفا کنند. همچنین، دولت بانک‌ها را مجاب نماید در جهت پرداخت سرمایه در گردش به تولیدکنندگان اقدام نمایند.

۱۳. پیشنهاد می‌شود برای کاهش بروکراسی اداری در اخذ مجوز کسب وکار با تصویب قوانین شفاف و تسهیل‌کننده توسط مجلس برای کاهش مراحل اخذ مجوزها اقدام شود.

۱۴. پیشنهاد می‌شود نهادهای آموزشی و رسانه‌ها نسبت به آموزش مردم برای یادگیری روش‌های صحیح تغذیه و شناخت ارزش غذایی محصولات لبنی اقدام نمایند و نیز اعتماد آن‌ها را نسبت به تولیدات داخلی افزایش دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود تولیدکنندگان با عملکرد درست در تولید و افزایش کیفیت محصولات خود سبب ایجاد نگرش مثبت در مصرف‌کنندگان و افزایش اعتماد آنان به تولیدات داخلی شوند که این کار سبب افزایش خرید مصرف‌کنندگان خواهد شد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

نویسنده گان به شرح زیر در تهیه مقاله مشارکت داشتند:

نویسنده اول: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیشنویس مقاله

نویسنده دوم: طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

نویسنده سوم: مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله
نویسنده چهارم: مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

حمایت مالی از این پژوهش از طرف دانشگاه لرستان، دانشکده کشاورزی در قالب پژوهانهٔ پایان‌نامه دانشجویی نویسنده اول و همچنین پژوهانهٔ (برای سایر نویسندگان) انجام شده است.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

ابراهیم پور، مصطفی و معصومی، سیدسینا. (۱۴۰۰). *مدیریت زنجیره ارزش*. گیلان: انتشارات دانشگاه گیلان.

اطهری مرتضوی، بهاره و شادپرور، عبدالاحد. (۱۳۹۳). تأثیر عوامل مدیریتی، اقتصادی و زیستی بر ارزش اقتصادی صفات مختلف در روش‌های سنتی و صنعتی پرورش گاو شیری. *پژوهش در نشخوار کنندگان*، ۲ (۲)، ۱۵۷-۱۷۲. https://doi.org/20.1001.1.23454253.1393.2.2.10.0

بیات، ناصر، رستگار، ابراهیم، خراسانی، محمد امین و قنبری نسب، علی. (۱۳۹۰). شناخت و تحلیل عوامل مؤثر بر رکود اقتصاد دامداری در نواحی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای پریدر و مهدویه – شهرستان ملایر). *پژوهش‌های روستایی*، ۲ (۴)، ۱۱۸-۱۵۳.

جرفی‌نژاد، سعاد، تکدستان، افشین و فرخیان، فروزان. (۱۳۹۰). بررسی کمی و کیفی پسماندهای صنایع دامداری و ارائه راهکارهای مدیریتی جهت ساماندهی و دفع بهینه آن‌ها، مطالعه موردی گاوداریهای شهرک صنعتی حمیدیه. ششمین *همایش ملی و اولین همایش بین‌المللی مدیریت پسماند*، مشهد، سازمان شهرداری‌ها و دهداری‌های کشور.

چرخ‌تابیان، طاهره، مجردی، غلامرضا؛گبرسنبت، گیرما و قلی‌زاده، حیدر. (۱۴۰۱). تحلیل کیفی چالش‌های پیش‌روی شکل‌گیری زنجیره ارزش سیب زمینی در استان همدان. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی*، ۱۸ (۱)، ۴۹-۶۵. https://doi.org/20.1001.1.20081758.1401.18.1.4.7

خالدی، محمد و عسکری، ندا. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی مسائل زنجیره تأمین صنعت شیر ایران با تأکید بر لجستیک. دهمین *کنفرانس دوسالانه اقتصاد کشاورزی ایران*، کرمان، ۲۲ و ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۵، صص ۲۹-۳۹.

رستگاری، حمید و نوری‌پور، مهدی. (۱۳۹۵). تحلیل تأثیر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بر زنجیرهٔ عرضه محصولات کشاورزی. *فصلنامه پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، ۹ (۲)، ۲۱-۳۳.

رضایی، مسعود و باقری، اصغر. (۱۳۹۰). تحلیل سازه‌های تأثیرگذار بر پذیرش فناوری‌های دامپروری در میان گاوداران استان اردبیل. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، ۷ (۱) ۷۵-۸۸.

شهرکی، شقایق، گرگین، سعید، شریف‌زاده، محمدشریف، عبدالله‌زاده، غلامحسین، کشیری، حدیثه و شهرکی، محبوبه. (۱۳۹۸). تحلیل زنجیره ارزش کسب و کارهای شیلاتی با رویکرد کارآفرینی، مطالعه تعاونی‌های صیادی پره استان گلستان. *کارآفرینی در کشاورزی*، ۶ (۴)، ۱-۱۶. https://doi.org/10.22069/jead.2021.18283.1423

عنابستانی، علی اکبر و طولابی نژاد، مهرشاد. (۱۳۹۷). بررسی موانع و چالش‌های بازاریابی محصولات کشاورزی بخش مرکزی شهرستان پلددختر با استفاده از تحلیل شبکه فازی. *آمایش جغرافیایی فضا*، ۸ (۳۰)، ۵۹-۷۸. https://doi.org/10.30488/gps.2019.8583

قدیمی، مهدی. (۱۳۹۷). *تجزیه و تحلیل عوامل مختلف تأثیرگذار بر ارزش‌های اقتصادی صفات تولیدی و عملکردی در واحدهای سنّتی و صنعتی پرورش گاو شیری با سطوح مختلف تولید شیر در استان اردبیل*. دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی.

قره‌باشی، آشورمحمد و قورچی، تقی. (۱۳۹۰). ضرورت توسعه دامپروری صنعتی در شمال استان گلستان. *همایش منطقه‌ای دانش محور در مدیریت پایدار کشاورزی و منابع طبیعی*، ۱-۶.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

References

Anabestani, A. & Tulabinejad, M. (2017). Examining the obstacles and challenges of marketing agricultural products in the central part of Polddokhtar city using fuzzy network analysis. *Geographical Planning of Space Quarterly Journal*, 8 (30), 59-78. (in Persian) https://doi.org/10.30488/gps.2019.8583

Athari Mortazavi, B. & Shadparvar, A. (2013). The effect of managerial, economic and biological factors on the economic value of different traits in traditional and industrial methods of dairy cattle breeding. *Ruminant Research*, 2(2), 157-172. (in Persian) https://doi.org/20.1001.1.23454253.1393.2.2.10.0

Baldi, A. and Gottardo, D. (2017). Livestock production to feed the planet. Animal protein: a forecast of global demand over the next years. *Relations*, 5 (1): 65-71. http://dx.doi.org/10.7358/rela-2017-001-bald

Banda, L. J., Kamwanja, L. A., Chagunda, M. G. G., Ashworth, C. J. and Roberts, D. J. (2012). Status of dairy cow management and fertility in smallholder farms in Malawi. *Tropical animal health and production*, 44 (4), 715-727. https://doi.org/10.1007/s11250-011-9972-4

Bayat, N., Rostgar, E. Khorasani, M. & Ghanbari Nasab, A. (2011). Identifying and analyzing factors affecting the stagnation of livestock economy in rural areas (case study: Parider and Mahdavieh villages - Malayer city). *Rural Research*, 2(4), 118-153. (in Persian)

Chagunda, M. G., Mwangwela, A., Mumba, C., Dos Anjos, F., Kawonga, B. S., Hopkins, R. and Chiwona-Kartun, L. (2015). Assessing and managing intensification in smallholder dairy systems for food and nutrition security in Sub-Saharan Africa. *Regional Environmental Change*, 16 (8) 2257–22671-11. https://doi.org/10.1007/s10113-015-0829-7

Charkhtabian, T., Meghridi, G., Gebersanbat, G. & Qolizadeh, H. (2022). Qualitative analysis of the challenges facing the formation of the potato value chain in Hamadan province. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 18(1), 49-65. (in Persian) https://doi.org/20.1001.1.20081758.1401.18.1.4.7

Cheruiyot, M., and Otieno, M. (2017). Factors Influencing Milk Production Project Among Small Scale Dairy Farmers in Bomet East Sub County, Bomet County, Kenya. *International Journal of Latest Research in Engineering and Technology (IJLRET)*, 3 (9), 1-23.

Ebrahimpour, M. & Masoumi, S. (2021). *Value chain management*. Gilan: Gilan University Press. (in Persian)

FAO. (2018). *Shaping the future of livestock: sustainably*, responsibly, and efficiently, The 10th Global Forum for Food and Agriculture (GFFA). Food and Agriculture Organization of the United Nations, Berlin.

FAO. (2021). *Annual report of Food and Agriculture Organization of the United Nations* (FAO) in 2021.

Francisco, K. and Swanson, D. (2018). The supply chain has no clothes: Technology adoption of blockchain for supply chain transparency. *Logistics*, 2(1), 2. https://doi.org/10.3390/logistics2010002

Ghadimi, M. (2017). Analysis of various influencing factors on the economic values of productive and functional traits in traditional and industrial dairy cattle breeding units with different levels of milk production in Ardabil province. Mohagheg Ardabili University, Faculty of Agriculture and Natural Resources. (in Persian)

Hoang, V., Nguyen, A., Hubbard, C. and Nguyen, K. D. (2021). Exploring the governance and fairness in the milk value chain: a case study in Vietnam, *Agriculture*. 11(9), 884. https://doi.org/10.3390/agriculture11090884

Jarfinejad, S., Takdestan, A. & Farkhian, F. (2011). Quantitative and qualitative investigation of animal husbandry industry wastes and providing management solutions for organizing and optimal disposal of them, a case study of cattle farms in Hamidieh Industrial Town. *The 6th National Conference and the 1st International Conference on Waste Management, Mashhad, Organization of Municipalities and Villages of the country*. (in Persian)

Kiambi, S., Onono, J. O., Kang'ethe, E., Aboge, G. O., Murungi, M. K., Muinde, P. and Alarcon, P. (2020). Investigation of the governance structure of the Nairobi dairy value chain and its

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]

influence on food safety. *Preventive Veterinary Medicine*, 179, 105009. https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2020.105009

Khaledi, M. & Askari, N. (2015). Identifying and prioritizing supply chain issues of the Iranian milk industry with an emphasis on logistics. *The 10th Conference of Iranian Agricultural Economics, Kerman, May 22 & 23*, 29-39. (in Persian)

Montgomery, H., Haughey, S. A. and Elliott, C. T. (2020). Recent food safety and fraud issues within the dairy supply chain (2015–2019). *Global Food Security*, 26, 100447. https://doi.org/10.1016/j.gfs.2020.100447

Moran, D. and Blair, K. J. (2021). Review: Sustainable livestock systems: anticipating demand-side challenges. *the international journal of animal biosciences*, 15 (2021) 100288. https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100288

Numba C, Samui, K. L, Pandey, G. S, Hang'ombe, B. M, Simuunza, M., Tembo, G. and Muliokela, S. W. (2011). Economic analysis of the viability of smallholder dairy farming in Zambia. *Livest Res Rural Dev*, 23(6).

Qarabashi, A. & Ghorchi, T. (2011). The necessity of developing industrial animal husbandry in the north of Golestan province. *Knowledge-oriented regional conference on sustainable management of agriculture and natural resources, 6-1*. (in Persian)

Rasteghari, H. & Nuripour, M. (2015). Analysis of the impact of information and communication technology on the supply chain of agricultural products. *Agricultural Extension and Education Research*, 9 (2), 21-33. (in Persian)

Reis, G. G., Heidemann, M. S., Borini, F. M. and Molento, C. F. M. (2020). Livestock value chain in transition: Cultivated (cell-based) meat and the need for breakthrough capabilities. *Technology in Society*, 62, 101286. https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101286

Rezaei, M. & Bagheri, A. (2011). Analysis of structures influencing the adoption of animal husbandry technologies among cattle farmers in Ardabil province. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 7 (1) 75-88. (in Persian)

Sarkar, A. and Dutta, A. (2020). Challenges and opportunities of dairy sector in India vis-à-vis world: a critical review. *Exploratory Animal & Medical Research*, 10 (1).

Sarkar, A., Gupta, H. and Dutta, A. (2022). Dairy value chain operation and dairy producers: its impact and limitations in an emerging economy. *CABI Reviews*, (2022). https://doi.org/10.1079/cabireviews2022170

Shahraki, Sh., Gorgin, S., Sharifzadeh, M., Abdullahzadeh, G., Keshiri, H. & Shahraki, M. (2018). Analysis of the value chain of fisheries businesses with an entrepreneurial approach, a study of Pereh fishing cooperatives in Golestan province. *Entrepreneurship in Agriculture*, 6 (4), 1-16. (in Persian) https://doi.org/10.22069/jead.2021.18283.1423

Tembo, G. Tembo, A. Goma, F., Kapekele, E. and Sambo, J. (2014). Livelihood Activities and the Role of Livestock in Smallholder Farming Communities of Southern Zambia. *Journal of Social Sciences*, 2 (04), 299. https://doi.org/ 10.4236/jss.2014.24033

WHO. (2003). Availability and changes in consumption of animal products Available: http://www.who.int/nutrition/topics/3_foodconsumption/en/index4.html, (Accessed 12 March 2018).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.47.4.7]
[DOI: 10.61186/serd.13.1.1]